

SWV HELMOND-PEELLAND VO

SWV HELMOND-PEELLAND PO

Tussenstand Monitoring Zorg in Onderwijstijd in Zuidoost-Brabant

Bevindingen Fase 1: screening (Q1 2024)

1. Inleiding en doel

Als onderdeel van het regionale project 'Collectieve bekostiging Zorg in Onderwijstijd (ZiO)' in Zuidoost-Brabant (ZOB) is het eerste kwartaal van 2024 een screening uitgevoerd op alle scholen voor speciaal onderwijs (so), voortgezet speciaal onderwijs (vso) en speciaal basisonderwijs (sbo) in de 21 gemeenten van de regio. Dit heeft de volgende resultaten opgeleverd:

- a) Een startfoto van alle 36 so-, vso- en sbo-scholen in ZOB. Die startfoto's geven per school inzicht in enkele kerngegevens (o.a. type school, type leerlingen, aantal leerlingen, evt. TLV's, herkomst leerlingen) en in eventueel al lopende ontwikkelingen, projecten en initiatieven op het gebied van collectieve financiering van ZiO. De selectie van de vijf proeftuinen is mede op deze informatie gebaseerd. Mede op basis van deze startfoto's zijn vijf proeftuinen (9 scholen) geselecteerd. Het gaat hierbij om scholen met verschillende kenmerken én interessante elementen.
- b) Een eerste, grofmazig totaalbeeld van de stand van zaken rond ZiO in Zuidoost-Brabant (omvang, financiering, bereik en organisatie van de huidige zorg en ondersteuning op so-, vso- en sbo-scholen in de regio). Deze input (en meer) hebben we straks nodig om te kunnen bepalen wat collectieve financiering vanaf 2025 en verder regiobreed vraagt (aan fte's en kosten) en met welke verschillen tussen (type) scholen hierbij rekening moet worden gehouden. Uiteindelijk kan dit mogelijk leiden tot een formule waarmee per school de omvang en het beschikbare totaalbudget voor inkoop van collectieve ZiO-inzet kan worden bepaald, bijvoorbeeld op basis van leerlingaantal en zwaarte van de leerlingpopulatie. Hierin kunnen t.z.t. ook de richtbedragen uit het landelijk onderzoek van DSP en Oberon worden meegenomen.¹

---

¹ Het is uiteindelijk aan de stuurgroep om die formule vast te stellen en te bepalen welk totaalbudget voor collectieve financiering van ZiO beschikbaar wordt gesteld in ZOB. Een vergelijking van het regionale totaalbeeld in Zuidoost-Brabant met landelijke referentiegegevens uit het onderzoek van DSP en Oberon kan hierbij helpen. Tevens maakt dat landelijk onderzoek duidelijk dat hierin verschillende keuzes kunnen worden gemaakt. Bij de herijking van de bekostigingssystematiek zal tevens afstemming moeten plaatsvinden met de samenwerkingsverbanden, aangezien er bij zorg op school altijd sprake zal zijn van een vorm van cofinanciering tussen gemeente (jeugdwet), samenwerkingsverband (TLV en arrangementen) en school zelf (basisfinanciering). In die afstemming dient ook het 'grijze gebied' tussen onderwijs(ondersteuning) en zorg op tafel te liggen.

In deze eerste fase van het regionale project ligt de focus op het eerste doel, de startfoto en de selectie van de vijf proeftuinen. Dit doel heeft in deze fase prioriteit, omdat we zo snel mogelijk (Q2 2024) willen kunnen starten met de proeftuinen. Voor het tweede doel is meer tijd beschikbaar en ook nodig: nog ontbrekende gegevens van de 36 scholen moeten worden achterhaald (Q2 2024) en een monitor van de proeftuinscholen dient verdiepende informatie op te leveren (Q3 en Q4 2024), waarna de uiteindelijke overallanalyse kan plaatsvinden (Q1 2025, als onderdeel van het advies voor vervolg). Voorliggende rapportage bevat wel al een eerste grofmazig beeld van de stand van zaken rond Zorg in Onderwijstijd in Zuidoost-Brabant.

2. Opzet en respons screening

Medio januari 2024 is een webenquête Zorg in Onderwijstijd uitgezet onder alle 36 so-, vso- en sbo-scholen² in regio Zuidoost-Brabant. De webenquête vormt (mede met het oog op vergelijkbaarheid) een afgeleide van de items uit het landelijk onderzoek van DSP en Oberon en bestaat uit 26 - deels open en deels gesloten - vragen, verdeeld over zes thema's:

- algemene school- en leerlinggegevens;
- omvang, financiering en bereik huidige zorg en ondersteuning;
- organisatie, opzet van en samenwerking in huidige zorg en ondersteuning;
- eventuele initiatieven, pilots of experimenten gericht op zorg in onderwijstijd;
- reflectie op huidige zorg en ondersteuning (wat gaat goed, wat kan beter?);
- eventuele documenten ter ondersteuning en verduidelijking van de screeningsinformatie.

De webenquête stond tot begin maart 2024 open. Meerdere herinneringsemails en het nabellen van niet-reagerende scholen hebben er uiteindelijk toe geleid dat *alle* 36 aangeschreven scholen de webenquête hebben ingevuld. Daarmee is de respons dus 100 procent. Dat is op zichzelf al een mooi resultaat, dat tevens aangeeft dat het onderwerp ZiO 'leeft' bij de scholen in de regio ZOB.

Over het geheel genomen is de webenquête redelijk tot goed ingevuld en geeft het voor de meeste scholen een helder beeld, maar we zien hierin wel verschillen. Met name ten aanzien van extern gefinancierde zorg en ondersteuning en op de open vragen is de informatie van sommige scholen nog (te) beperkt. Voor het eerste doel van de screening – ontwikkeling van een startfoto ten behoeve van de selectie van de proeftuinen – is dat geen bezwaar. Voor het tweede doel van de screening – komen tot een regiobreed totaalbeeld van o.a. fte's en kosten – is op onderdelen nog nadere input nodig van een aantal scholen. Deze scholen zullen we hiertoe de komende maanden rechtstreeks benaderen.

3. (Voorlopige) startfoto van de 36 so-, vso- en sbo-scholen

Per school zijn alle opgehaalde gegevens gebundeld in een groot bronbestand. Deze bestaat uit vier onderdelen:

---

² Scholen met zowel so als vso worden als aparte scholen beschouwd en benaderd (omdat zorg en ondersteuning in het so en vso doorgaans een andere invulling krijgt). Sommige scholen met zowel een so- als vso-afdeling hebben echter toch maar één (gecombineerde) vragenlijst ingevuld.

1. *Algemene gegevens:* type school (so/vso/sbo), cluster (2, 3, 4 of anders), leerlingaantal (per TLV-categorie, indien van toepassing), typering problematiek (volgens de categorisering van het landelijk onderzoek) en het percentage leerlingen dat wel/niet uit de regio ZOB komt.
2. *Huidige totale inzet (fte) voor zorg en ondersteuning, intern en extern gefinancierd.*
3. *Huidige inzet (fte) voor zorg en ondersteuning per type professional:* hoeveel inzet (fte) wordt geboden door welke zorgprofessionals, uit welk potje worden zij gefinancierd (door school zelf, vanuit jeugdwet, Wlz, Zvw, NPO of iets anders) en welk deel van de leerlingen bedienen zij?
4. *Eventuele pilotprojecten of initiatieven op het gebied van (collectieve bekostiging van) Zorg in Onderwijstijd.*

Dit bronbestand bevat heel veel rijke data. Zoals eerder gezegd is een aanvulling en nadere, diepgaande analyseslag nodig om hier de input uit te halen die nodig is met het oog op het tweede doel van de screening (zie 1), te weten komen tot een regiobreed totaalbeeld van o.a. fte's en kosten en een formule om collectief ZiO-budget per school te kunnen bepalen voor aanstelling van vaste zorgprofessionals.

4. Eerste beeld uit de startfoto's: wat valt op?

Zonder volledigheid na te streven zetten we hierna enkele resultaten op geaggregeerd niveau een rij.

Algemeen

- Zuidoost-Brabant telt 12 so-, 15 vso- en 9 sbo-scholen. Daaronder zijn 2 cluster 2-, 10 cluster 3-, 11 cluster 4 en 1 cluster 3/4-scholen; de 9 sbo-scholen vallen niet onder een cluster.
- Het totaal aantal so-, vso- en sbo-leerlingen in Zuidoost-Brabant is 4.770. Dat komt neer op een gemiddelde van 132,5 leerlingen per school, maar de variatie is enorm: van 23 tot 651³. Er is geen duidelijke samenhang tussen leerlingaantal enerzijds en de clusters en leeftijd van leerlingen anderzijds.
- Net als landelijk zien we dat ook in Zuidoost-Brabant veruit de grootste groep leerlingen naar het so, vso of sbo gaat vanwege gedrags-/psychiatrische problematiek, gevolgd door een verstandelijk beperking (ZMLK). Het gros van deze leerlingen heeft een TLV-laag.⁴
- Het aantal leerlingen met een lichamelijke beperking of EMB is relatief klein, maar hun zorgbehoefte is groot. Voor deze groep leerlingen wordt veel vaker een TLV-midden of -hoog afgegeven.
- De verhouding tussen TLV-laag, -midden en -hoog is 79%, 11% resp. 10%. Ook dat is vrijwel gelijk aan de landelijke verdeling.
- Op bijna alle so-, vso- en sbo-scholen in Zuidoost-Brabant komt het leeuwendeel van de leerlingen uit de eigen regio. Meestal zit dat percentage boven de 90 procent. Op slechts drie van de 36 scholen is het aantal leerlingen dat van buiten de ZOB-regio komt substantieel (>25%).

Huidige zorg en ondersteuning, intern en extern gefinancierd

³ De school met 651 leerlingen betreft een school die één gecombineerde vragenlijst heeft ingevuld voor zowel so als vso. Maar ook als so en vso uit elkaar zouden worden gehaald heeft deze school (so en vso afzonderlijk) het hoogste leerlingaantal.

⁴ Het sbo kent een specifiek TLV-sbo, zonder onderverdeling in hoog, midden en laag.

- Het leeuwendeel van alle zorg en ondersteuning wordt verleend door professionals, die op de loonlijst van de school staan en dus uit onderwijsmiddelen worden gefinancierd. Het gaat daarbij met name om intern begeleiders/zorgcoördinatoren, orthopedagogen (bij elkaar opgeteld veelal goed voor circa 1 à 2 fte per school) en – vooral – onderwijsassistenten (totaal 257 fte, gemiddeld 9,2 fte per school).
- Een school heeft gemiddeld 13,8 fte aan vanuit onderwijsmiddelen bekostigde professionals rondlopen voor zorg en ondersteuning, met een minimum van 0,4 fte en maximum van 77,9 fte. Dit grote aantal wordt vooral veroorzaakt door een hoog aantal onderwijsassistenten (die ook zorg- en ondersteuningstaken uitvoeren).
- Op de meeste scholen bedienen de intern gefinancierde (zorg)professionals alle leerlingen op de school. Minder dan een derde van de scholen heeft professionals betaald uit onderwijs die slechts een deel van de leerlingen bedienen.
- De extern gefinancierde zorg en ondersteuning (vanuit Jeugdwet, Wlz, Zvw of anders) is nog voor een groot deel van de scholen niet of onvoldoende in beeld. Voor waar het wel bekend is zien we dat dit deel van de zorg en ondersteuning op die scholen doorgaans zeer beperkt is en een fractie van wat er beschikbaar is aan intern gefinancierde zorg en ondersteuning. Uitzondering vormen enkele cluster 3 scholen, waar de extern gefinancierde zorgprofessionals wel een substantieel aandeel hebben.
- Soms worden ook 'typische' zorgprofessionals vanuit onderwijsmiddelen bekostigd. Dat geldt met name voor de logopedist. Bij 18 scholen wordt deze vanuit onderwijsmiddelen betaald, bij 11 scholen vanuit externe middelen (Zvw). De inzet van ambulante begeleiders wordt vooral vanuit het samenwerkingsverband – dus ook uit onderwijsmiddelen – gefinancierd.
- Andere zorgprofessionals, zoals de fysiotherapeut, (persoonlijk) begeleider, psychomotorisch therapeut en zorg-assistent worden wel beduidend vaker uit externe dan uit onderwijsmiddelen betaald. Fysiotherapeuten en psychomotorisch therapeuten worden bijna altijd gefinancierd vanuit de zorgverzekeringswet. Voor (persoonlijk) begeleiders is de Jeugdwet de 'hoofdfinancier'. Zorgassistenten worden gefinancierd uit de Jeugdwet of de Wlz. Maar de inzet van deze zorgprofessionals is zoals gezegd meestal bescheiden (doorgaans 0,2 tot 0,4 fte per school).

Pilots en initiatieven Zorg in Onderwijstijd

- Precies de helft van alle 36 so-, vso- en sbo-scholen in Zuidoost-Brabant draait mee in een pilot. Daaraan doen so-scholen (7 van de 12) en vso-scholen (9 van de 15) veel vaker mee dan sbo-scholen (2 van de 9).
- De getalsmatig grootste pilot betreft de inzet van de zorgarrangeurs: op 4 so- en 6 vso-scholen en op 1 sbo-school helpt een zorgarrangeur van de Onderwijsconsulenten mee om stappen te zetten op het gebied van collectieve financiering ZiO. In belangrijke mate start dit met het inzichtelijk maken en bespreken, ook richting financiers, dat veel zorg en ondersteuning vanuit onderwijsmiddelen wordt bekostigd.
- De tweede belangrijke ontwikkeling in Zuidoost-Brabant betreft de pilot Collectieve Zorg Eindhoven, waar 2 so- en 2 vso-scholen in participeren. Op deze scholen worden NPO-middelen benut voor de aanstelling van een of enkele vaste zorgprofessionals; een concrete vorm dus waar het idee achter collectieve financiering van ZiO in de praktijk al zichtbaar wordt.

- Daarnaast zijn er nog twee scholen (1x so, 1x vso) met een pilot OZA: leerlingen die extra zorg en ondersteuning nodig hebben, worden hier samengenomen om hen extra aandacht in de vorm van een onderwijszorgarrangement te kunnen bieden. Ook deze pilots worden gefinancierd uit NPO-middelen.
- Tot slot zijn er nog enkele losse initiatieven, waaronder een sbo-school waar vanuit de gemeente een schoolmaatschappelijk werker wordt ingezet.

5. Vervolg monitortraject Zorg in Onderwijstijd te Zuidoost-Brabant (Fase 2)

Fase 1 is afgesloten met de selectie van vijf proeftuinscholen, waarvan vier over zowel so als vso beschikken: Antoon van Dijkschool (so), Van Dijkcollege (vso), vso De Korenaer Eindhoven, SO Rungraaf, De Groote Aard (so en vso), de Hilt (so en vso) en sbo De Piramide.

In Fase 2 lopen bij deze proeftuinen twee trajecten gelijktijdig op:

1. Ondersteuningstraject: meedenken, inspireren, uitwisselen en verbindingen leggen.
2. Monitoringstraject: aanvullen en verdiepen van de informatie uit de webenquête.

Doel van (2) het monitoringstraject is om door te vragen op onduidelijkheden en missende informatie in Fase 1, de webenquête. Daarnaast willen we op een aantal onderdelen meer verdiepende gegevens achterhalen, met name:

- a) Inzicht in de inzet van zorgprofessionals o.b.v. individuele jeugdhulp-, Wlz- en Zvw-beschikkingen. Vanuit ons landelijk ZiO-onderzoek weten we dat - naast de vanuit school zelf georganiseerde zorg en ondersteuning – vaak nog veel externe zorgprofessionals zijn die regelmatig voor individuele leerlingen de school in- en uitvliegen. De optelsom van deze 'losse uurtjes' is vaak substantieel en het collectivieren hiervan kan in alle opzichten winst opleveren. Ook deze 'losse uurtjes' willen we dus in fase 2 beeld brengen, inclusief de 'potjes' waaruit die uurtjes worden gefinancierd.
- b) Inzicht in (de afstemming met) de zorg die thuis wordt geleverd. Goede en effectieve zorg op school (ZiO) kan de noodzaak voor zorg thuis gedeeltelijk verminderen. Vanuit het landelijk onderzoek weten we dat scholen hier doorgaans weinig zicht op hebben. We willen derhalve nagaan hoe dit op de scholen in Zuidoost-Brabant is en of en hoe dit zicht en de afstemming is te verbeteren.
- c) Inzicht in het aandeel zorgtaken van onderwijspersoneel. Vanuit ons landelijk ZiO-onderzoek weten we dat onderwijspersoneel (met name leraren en onderwijsassistenten, maar bijvoorbeeld ook directie) relatief veel zorg- en ondersteuningstaken verrichten. Maar omdat het veelal gaat om taken tussendoor blijft het onduidelijk om welke taken het hierbij gaat en welk deel van hun tijd dit beslaat. In fase 2 willen we hier meer grip op krijgen.
- d) Inzicht in het verloop van de proeftuinen, zodat ook andere scholen van hun ervaringen kunnen leren. Tegen welke knelpunten lopen de proeftuinscholen aan? Welke oplossingen werken wel en welke werken niet? Wat blijken bevorderende en belemmerende factoren? En welke werkzame elementen kunnen hieruit worden afgeleid?

Fase 2 van het monitortraject richt zich in eerste instantie op de proeftuinscholen. Zij zijn immers niet voor niets geselecteerd, aangezien zij interessante elementen bevatten. Indien gaandeweg blijkt dat we met alleen de verdieping op de proeftuinscholen toch nog belangrijke informatie of elementen missen, zullen we – mits de beschikbare tijd het toelaat – ook gericht enkele andere scholen in de regio benaderen.

5. Monitoring Fase 3: overallanalyse en rapportage

De resultaten van Fase 1 (screening/webenquête) en Fase 2 (Verdieping monitoring proeftuinen) analyseren we en bundelen we uiteindelijk in onze eindrapportage begin 2025. Die eindrapportage geeft enerzijds een stand-van-zaken beeld van collectieve financiering van Zorg in Onderwijstijd in Zuidoost-Brabant, anderzijds geeft het ook een doorkijkje naar 2025 en verder, met aanbevelingen voor de invulling ervan na de proeftuinfase.

6. Planning monitortraject

Wat?	Wanneer?
Fase 1 Screening / webenquête	Q1 2024
Fase 2 Aanvulling / verdieping proeftuinscholen	Q2-Q3-Q4 2024
Fase 3 Overallanalyse en rapportage	Q1 2025